

Хмельницький національний університет
Навчальний центр заочно-дистанційної освіти
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Ліквідність та платоспроможність підприємства: сутність, особливості визначення й аналіз досягнутого рівня за матеріалами ПрАТ «Калина»

Рівень вищої освіти бакалавр

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
Шифр і назва галузі знань

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Шифр і назва спеціальності

Освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування»
Назва

КВРФБС. 013394.01.19.00

Виконав: студент 2 курсу, групи ФНзс-2 _____ Олег БОНЯЦУК
Шифр Підпис Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник канд. техн. наук, доцент _____ Ірина ФОРКУН
Науковий ступінь, звання Підпис Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Нормоконтролер _____
Підпис Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

До захисту допускаю:
Завідувач кафедри ФБСС _____ Ніла ХРУЩ
Підпис Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

_____ 2023 р.

Хмельницький 2023

Зміст

	С.
Вступ	5
1 Теоретико-методичні засади дослідження ліквідності та платоспроможності підприємства	7
1.1 Економічна сутність, завдання та фактори впливу на ліквідність та платоспроможність підприємства	7
1.2 Методичні підходи до аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства	14
2 Аналітико-практичні аспекти оцінки досягнутого рівня ліквідності та платоспроможності підприємства	25
2.1 Аналіз досягнутого рівня ліквідності та платоспроможності підприємств на макро- та мікроекономічних рівнях на прикладі ПрАТ «Калина»	25
2.2 Шляхи підвищення ліквідності та платоспроможності вітчизняних підприємств в умовах нових викликів сучасності на прикладі ПрАТ «Калина»	40
Висновки	46
Список використаних джерел	49
Додатки	52

Вступ

В сучасних турбулентних умовах функціонування та розвитку суб'єкти господарювання, війни з росією все частіше стикаються з проблемою втрати ліквідності та платоспроможності. Досягнення належного рівня платоспроможності та ліквідності забезпечує реальні фінансові можливості підприємству своєчасно та в повному обсязі виконувати зобов'язання. А тому формування ефективних шляхів відновлення платоспроможності та ліквідності в умовах нових викликів сучасності потребує більш ґрунтовного аналізу причин їх втрати та факторів впливу на дані процеси, що актуалізує обрану тематику дослідження.

Дослідженню сутності економічних категорій платоспроможності підприємства та ліквідності, причин їх втрати внаслідок дії різних деструктивних факторів та присвячені наукові праці як закордонних, так і вітчизняних вчених, зокрема: Бондарук Т. Г. [1], Вовк В. [2], Давиденко Н. М. [3], Котляр М. [5], Люта О. В. [6], Подольська В. О. [10], Тарасенко Н.В. [13] та інші. Однак, незважаючи на глибину проведених досліджень, потребують ґрунтовного дослідження питання формування ефективних шляхів відновлення платоспроможності та ліквідності в умовах нових викликів сучасності, оскільки це є важливим фактором як для потенційних партнерів, так і для власних потреб та можливості найбільш дієвого управління підприємством.

Метою дослідження є узагальнення і поглиблення теоретичних аспектів та розробка практичних рекомендацій щодо підвищення ліквідності та платоспроможності вітчизняних підприємств в умовах нових викликів сучасності.

Для досягнення поставленої мети в кваліфікаційній роботі необхідно вирішити наступні завдання:

- дослідити сучасні підходи до визначення економічної сутності, завдань та факторів впливу на ліквідність і платоспроможність підприємства;

- систематизувати методичні підходи до аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства;
- провести аналітичну оцінку досягнутого рівня ліквідності та платоспроможності підприємств на макро- та мікроекономічних рівнях на прикладі ПрАТ «Калина»;
- визначити шляхи підвищення ліквідності та платоспроможності вітчизняних підприємств в умовах нових викликів сучасності.

Об'єктом дослідження є процеси визначення та аналізу досягнутого рівня платоспроможності та ліквідності підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні положення і рекомендації щодо підвищення ліквідності та платоспроможності вітчизняних підприємств в умовах нових викликів сучасності.

Теоретико-методичну основу кваліфікаційної роботи становлять загальнонаукові та спеціальні методи досліджень, які ґрунтуються на сучасних наукових засадах оцінки платоспроможності та ліквідності підприємства і споріднених з ним наук. У дослідженнях використано методи аналізу та синтезу, конкретизації, статистичні, табличні, графічні та інші.

Інформаційною базою дослідження є чинне законодавство України, аналітичні огляди, вітчизняні та зарубіжні видання з питань визначення й аналізу досягнутого рівня платоспроможності та ліквідності підприємства, фінансова звітність ПрАТ «Калина», м. Калинівка, Вінницька обл. за 2020-2022 роки.

Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. Обсяг роботи становить 52 сторінки, містить 16 таблиць та 5 рисунків, список використаної літератури налічує 21 найменування.

1 Теоретико-методичні засади дослідження ліквідності та платоспроможності підприємства

1.1 Економічна сутність, завдання та фактори впливу на ліквідність та платоспроможність підприємства

Економічна криза та військовий стан в Україні за останні роки спричинили негативний вплив на діяльність підприємств та їх фінансовий стан, більшість із них стали неспроможними вчасно та якісно виконувати взяті на себе економічні і фінансові зобов'язання, інші зазнала значних збитків і опинились на межі банкрутства. Для уникнення таких кризових явищ на підприємстві необхідно постійно моніторити рівень ліквідності та платоспроможності, від яких залежить стабільне його функціонування і розвиток.

Враховуючи вище зазначене, ґрунтовне дослідження сутності, факторів впливу на ліквідність та платоспроможність підприємства, а також розробка заходів їх забезпечення стають першочерговими цілями забезпечення функціонування та виживання підприємства в сучасних умовах викликів сучасності.

Поняття «ліквідність» та «платоспроможність» є досить взаємопов'язаними, і одночасно різними за змістом. Проведений аналіз літературних джерел показав, що в них немає єдиного підходу до трактування сутності «ліквідність» та «платоспроможність», який окреслив би економічну сутність даних категорій (таблиця 1.1).

Узагальнюючи вищезазначене, вважаємо, що «ліквідність» - це спроможність підприємства перетворювати активи в гроші для покриття всіх необхідних платежів у міру їх настання. Ознакою ліквідності є перевищення оборотних активів підприємствам над його короткостроковими

зобов'язаннями, тобто наявність на підприємстві чистого робочого капіталу (власного оборотного капіталу). Чим більшим є це перевищення, тим сприятливішим є фінансовий стан підприємства.

Таблиця 1.1 - Трактування сутності понять «ліквідність» і «платоспроможність» з погляду різних науковців

Автор	Ліквідність -	Платоспроможність - ...
1	2	3
Вовк В. , Бугай О. [2]	«здатність активу до швидкого перетворення на грошові кошти»	«достатність ліквідних активів для погашення в будь-який момент усіх короткотермінових зобов'язань перед кредиторами»
Давиденко Н. [3]	«характеризує механізм перетворення фінансових або матеріальних активів у грошові кошти з метою своєчасного виконання зобов'язань»	«наявність у підприємства грошових коштів та їх еквівалентів, достатніх для розрахунків за кредиторською заборгованістю, що потребує негайного погашення»
Отенко І., Азаренков Г., Іващенко Г. [9]	«здатність будь-яких активів перетворюватись на гроші (що легко реалізуються, перетворюються на готівку), тобто змінювати свою форму в часі»	«здатність сплачувати борги, тобто відповідати за своїми зобов'язаннями»
Школьник І., Боярко І., Дейнека О. [20]	«готовність та здатність суб'єкта господарювання виконувати свої зобов'язання в повному обсязі за рахунок активів»	здатність у повному обсязі виконувати планові платежі та поточні зобов'язання за допомогою грошових коштів та їх еквівалентів, що в свою чергу впливає на спроможність здійснювати безперервну фінансово-господарську діяльність
Лучко М., Жукевич С., Фаріон А. [15]	«наявність грошових коштів у найближчому майбутньому – після виконання фінансових зобов'язань даного періоду»	«наявність грошових коштів упродовж більшого періоду для вчасного виконання фінансових зобов'язань»
Самко О.О. [16]	«наявність у нього оборотних коштів, теоретично достатніх для погашення короткострокових зобов'язань, навіть з порушенням строків погашення, які передбачені контрактами»	«наявність у підприємства грошових коштів та їх еквівалентів, достатніх для розрахунків за кредиторською заборгованістю, яка потребує негайного погашення»

Кінець таблиці 1.1

1	2	3
Аніловська Г., Висоцька І. [14]	«наявність у нього оборотних коштів у розмірі, теоретично достатньому для погашення короткострокових зобов'язань навіть з порушенням строків погашення, які передбачені контрактом»	«можливість і здатність своєчасно й повністю виконувати свої фінансові зобов'язання перед внутрішніми та зовнішніми партнерами, а також державою»
ВИЗНАЧАЮТЬ ОДНЕ ІЗ ПОНЯТЬ		
Подольська В., Яріш О. [10]	«здатність покривати зобов'язання активами, строк перетворення яких у грошову форму відповідає строку погашення зобов'язань»	
Кірейцев Г. [17]	«здатність підприємства перетворити активи на гроші»	
Котляр М. [5]	-	«можливість підприємства наявними грошовими ресурсами своєчасно погасити свої строкові зобов'язання»
Тарасенко П. [13]	-	«наявність у підприємства коштів для погашення ним у встановлений термін і в повному обсязі своїх боргових зобов'язань, які впливають із кредитних чи інших операцій грошового характеру»
ОТОТОЖНЮЮТЬ ПОНЯТТЯ		
Цал-Цалко Ю.С. [18]	«показник фінансового стану, який відображає, як швидко підприємство може безперешкодно продавати свої активи, одержати гроші й повернути борги у міру настання строку їх повернення»	
А.Д. Шеремет [19]	«здатність покриття всіх зобов'язань підприємства (короткострокових та довгострокових) усіма активами»	

«Платоспроможність» - це здатність підприємства у повному обсязі та в визначений термін розраховуватися за зобов'язаннями і забезпечувати безперервну фінансово-господарську діяльність підприємства. Ознаками платоспроможності підприємства є: наявність готівкових і безготівкових коштів та відсутність простроченої кредиторської заборгованості.

Платоспроможність підприємства значно залежить від ступеня ліквідності його балансу. Одночасно, ліквідність є характерною як для поточного стану розрахунків підприємства, так і на перспективу. «Підприємство може бути платоспроможним на звітну дату, але мати несприятливі можливості в майбутньому, і навпаки. Взаємозв'язок між платоспроможністю, ліквідністю підприємства і ліквідністю балансу

базується на рівновазі активів і пасивів, що є основою ефективної діяльності підприємства» (рисунок 1.1) [12]. Іншими словами, ліквідність є способом підтримки платоспроможності. І якщо підприємство постійно платоспроможне і має високий імідж, то йому легше підтримувати свою ліквідність.

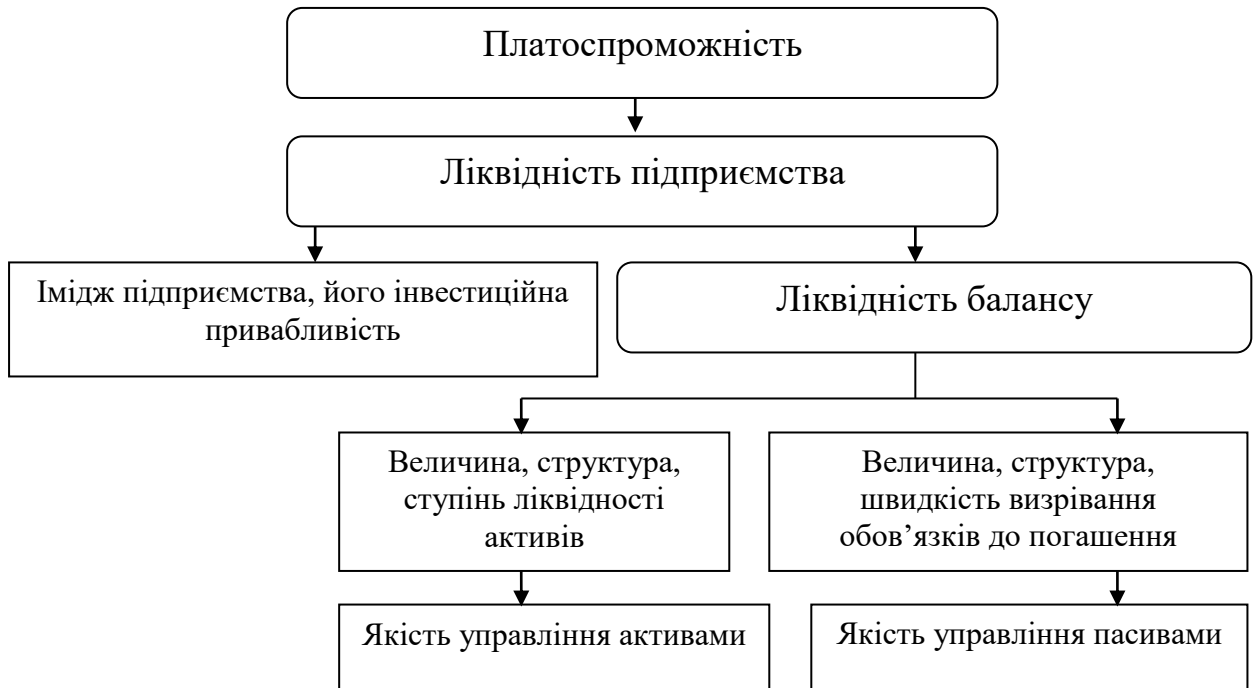

Рисунок 1.1 - Взаємозв'язок між платоспроможністю, ліквідністю підприємства та ліквідністю балансу

Джерело: складено автором на основі [12]

Складовою сучасної практики забезпечення ефективності діяльності підприємства є управління його ліквідністю і платоспроможністю. Основною метою управлінської діяльності є забезпечення оптимального рівня ліквідності та платоспроможності підприємства з метою стабілізації його фінансового стану та подальшого ефективного розвитку.

Забезпечення зазначеної мети можливе шляхом вирішення таких завдань:

- проведення оцінки ступеня спроможності підприємства своєчасно та в повному обсязі виконувати платіжні зобов'язання;

- проведення оцінки рівня ліквідності та платоспроможності, визначення тенденцій змін та закономірностей їх розвитку;
- виявлення ситуації неплатоспроможності чи запобігання можливості виникнення такої ситуації на підприємстві;
- проведення оцінки впливу дії факторів зовнішнього і внутрішнього середовища, які впливають на збалансованість і синхронність грошових потоків в контексті забезпечення ліквідності та платоспроможності підприємства;
- управління активами щодо термінів їх погашення;
- управління вартістю фінансових ресурсів підприємства, що використовуються для забезпечення його ліквідності та платоспроможності;
- визначення резервів підвищення ефективності використання активів підприємства при здійсненні операційної, інвестиційної та фінансової діяльності;
- здійснення прогнозування потреби у ліквідних коштах.

Функціями аналізу ліквідності і платоспроможності підприємств є:

- «визначення відповідності нормативним параметрам;
- дослідження тенденцій змін та їх інтенсивності;
- визначення факторів, що впливають на ситуацію, що склалася;
- визначення подальших можливостей змін і розвитку ліквідності та платоспроможності суб'єктів господарювання;
- моніторинг за виконанням прийнятих управлінських рішень та ефективністю використання наявних ресурсів» [6].

В умовах ринкової економіки на діяльність вітчизняних підприємств та їх ліквідність і платоспроможність впливають зовнішні та внутрішні фактори. Дані фактори доцільно класифікувати за такими ознаками:

- за місцем виникнення – зовнішні та внутрішні;
- за важливістю результату – основні та другорядні;
- за структурою – прості та складні;
- за часом дії – постійні та тимчасові.

Внутрішні та зовнішні фактори впливу на ліквідність та платоспроможність підприємства наведена на рисунку 1.2.

Рисунок 1.2 - Внутрішні та зовнішні фактори впливу на ліквідність та платоспроможність підприємства

Джерело: складено автором на основі [21]

Розглянемо більш детально зовнішні та внутрішні чинники, які впливають на ліквідність та платоспроможність підприємства.

Базовими внутрішніми чинниками, що впливають на ліквідність і платоспроможність підприємства є склад і структура його фінансових ресурсів. Підприємство, яке має достатній обсяг власних фінансових ресурсів, зокрема, прибутку, є найбільш фінансово стійким. Тут важлива як загальна величина прибутку, так і частка його розподілу за напрямками:

- фінансування поточної діяльності - зміцнення платоспроможності і ліквідності, формування оборотних коштів тощо;
- інвестування в капітальні витрати і цінні папери.

Якість управління підприємством має прямий вплив на рівень ліквідності та платоспроможності. Його оцінку здійснюють різні рейтингові агенції на основі проведення рейтингового аналізу, за результатами якого підприємству надається рейтинг якості управління, який формується на основі оцінки ризику втрат. Високий рейтинг – це показник якісного управління, який передбачає зменшення ймовірності втрат у результаті настання ризиків, а також сприяє підвищенню рівня фінансової стійкості підприємства. На внутрішньому і зовнішньому (міжнародному) ринку на ліквідність і платоспроможність корпорацій впливає конкуренція. Чинники конкуренції на внутрішньому ринку - передбачають освоєння організацією нових технологій, підвищення якості продукції і зниженні витрат виробництва за рахунок застосування сучасних матеріалів та конструкцій, що сприяють зростанню конкурентоспроможності продукції, новий рівень маркетингу тощо. З метою реалізації політики управління ліквідністю і платоспроможністю та прийняття ефективних рішень, необхідних для успішного функціонування бізнес-моделі, підприємство спирається на аналітичні дані, які отримуються під час проведення розрахунків. Нормативні межі мінімальних та максимальних значень логічно вибудованої системи коефіцієнтів оцінки ліквідності та платоспроможності дозволяє зробити висновки та розробити практичні рекомендації з метою профілактики ризиків та забезпечення виконання всіх зобов'язань у повному обсязі.

До зовнішніх чинників впливу на ліквідність та платоспроможність підприємства відносимо економічні умови країни, географія розташування підприємства, платоспроможність потенційних споживачів, доступність та рівень розвитку використовуваних технологій, монетарна і фіскальна політика, чинна нормативно-правова база, контроль зі сторони держави щодо

підприємства. Значний вплив має також економічний цикл, у якому зараз перебуває економіка країни. Менеджмент підприємства має прагнути забезпечувати збереження поточних позицій підприємства, розробляти напрями оптимізації виробництва (виконання робіт, надання послуг), сприяти підтриманню рівнів ліквідності і платоспроможності, забезпечувати попередження та мінімізацію ризиків, особливо ризику банкрутства. Скорочення платоспроможності споживачів і контрагентів призводить до зростання неплатежів контрагентів і зниження попиту на продукцію і послуги споживачів, а також до зростання конкуренції на ринку. Таким чином, конкуренція є досить важливим фактором зовнішнього середовища.

1.2 Методичні підходи до аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства

Управління фінансовою складовою підприємства є одним із базових завдань, яке передбачає оптимізацію фінансових потоків з метою забезпечення позитивного фінансового результату діяльності. Головним інструментом забезпечення фінансового потенціалу вважається, стабільний фінансовий стан підприємства.

Фінансовий стан підприємства - це результат операційної, інвестиційної й фінансової діяльності, який може розглядатися як інтегральний показник його функціонування в минулому і поточному періоді, а також як «передумова забезпечення високої поточної та майбутньої ринкової вартості» [1]. Багато аналітиків, трактуючи поняття «фінансовий стан», зазначають, що він залежить від активів, зобов'язань та власного капіталу, які знаходяться в розпорядженні підприємства, тобто від їх структури та обсягу.

Цільовою прерогативою оцінки фінансового стану підприємства є виявлення і оцінювання резервів його поліпшення і стабілізації, а засобом є створення раціональної фінансово-економічної політики. Важливо систематично, всебічно та детально прораховувати фінансові показники підприємства, оскільки його економічна перспектива першочергово залежить від фінансового стану підприємства, а ліквідність і платоспроможність є ключовими характеристиками фінансового стану на економічній арені.

Основне завдання аналізу ліквідності балансу полягає у перевірці синхронності надходження фінансових ресурсів і їх витрачання, виявленні здатності підприємства розраховуватися із зобов'язаннями власним майном у визначені періоди часу. Ліквідність балансу визначається ступенем покриття зобов'язань активами підприємства, термін перетворення яких у кошти дорівнює терміну погашення зобов'язань.

В залежності від виду діяльності підприємства, рівня диверсифікації активів і капіталу, групування активів і пасивів має свої особливості. Пропорція, в якій групи активів і групи пасивів мають перебувати відносно один до одного, визначається:

- характером та сферою діяльності підприємства;
- швидкістю обороту коштів підприємства;
- співвідношенням поточних і довгострокових активів;
- сумою і строковістю зобов'язань на покриття яких призначені статті активів;
- ступенем ліквідності поточних активів.

Традиційним є наступний поділ активів та пасивів.

Групування активів здійснюється за ступенем ліквідності, а зобов'язань підприємства - за строками їх погашення. Відповідно до таких підходів виділяють по чотири групи активів і пасивів (таблиця 1.2).

Таблиця 1.2 – Групування активів підприємства залежно від рівня ліквідності, а зобов'язань - за строками їх погашення

Групи	Умовне позначення	Сума рядків балансу	Характеристика
АКТИВИ			
Високо (абсолютно) ліквідні	A1	p. 1160+p.1165	«Грошові кошти та поточні фінансові інвестиції»
Швидко-ліквідні	A2	p.1125 + p.1155	«Отримані векселі, дебіторська заборгованість, що буде погашена за умовами договорів»
Повільно ліквідні	A3	p.1100+ p.1110+p.1170+ p.1190	«Запаси (виробничі запаси, готова продукція, незавершене виробництво); дебіторська заборгованість (платежі по якій очікується не раніше ніж через 12 місяців після звітної дати); витрати майбутніх періодів у тій частині яка підлягає списанню протягом менше ніж 12 місяців, інші оборотні активи (зокрема, дебіторська заборгованість, строки сплати якої минули)»
Важко ліквідні	A4	p.1095	«Необоротні активи, які передбачено виконувати більше ніж один рік (або операційний цикл , якщо він перевищує рік), а також дебіторська заборгованість, яка знаходиться у важкому фінансовому стані: запаси готової продукції , які не мають попиту, витрати майбутніх періодів, які підлягають списанню протягом більше, ніж 12 місяців ін.»
ПАСИВИ			
Найбільш термінові	П1	p. 1615+ ...+p.1660 + p.1690	«Кредиторська заборгованість та поточні зобов'язання за розрахунками»
Короткострокові	П2	p. 1600+ p.1610+p.1665	«Короткострокові кредити та інші позикові кошти, що підлягають погашенню протягом 12 місяців , в тому числі доходи майбутніх періодів та вексельні видані»
Довгострокові	П3	p.1500+ p.1510+p.1515	«Довгострокові зобов'язання; доходи майбутніх періодів у частині понад 12 місяців»
Постійні(стійкі)	П4	p.1495+ p.1520+p.1525	«Зобов'язання перед власниками з формування власного капіталу; забезпечення наступних витрат і платежів»

Джерело: складено автором на основі [15-16]

Перші три групи активів підприємства дорівнюють сумі оборотних та необоротних активів, які утримувані для продажу та групи вибуття. Четверту групу активів складають необоротні активи підприємства, переважну частку в яких займають основні засоби, незавершене будівництво, нематеріальні активи й інші необоротні активи.

Визначення рівня платоспроможності передбачає розподіл пасивів підприємства за термінами їх повернення.

Найтерміновіші та короткострокові пасиви підприємства в сумі повинні дорівнювати III розділу пасиву балансу (поточні зобов'язання і забезпечення).

Для оцінки ліквідності балансу із врахуванням фактора часу необхідно проводити зіставлення груп активів із групами пасивів.

Баланс вважається абсолютно ліквідним за умови виконання таких співвідношень:

- $A_1 \geq P_1$ – найбільш термінові зобов'язання не мають перевищувати наявні в підприємства грошові кошти та короткострокові фінансові вкладення;

- $A_2 \geq P_2$ – короткострокові пасиви (кредити банків та позики) не мають перевищувати активи, які можна швидко реалізувати;

- $A_3 \geq P_3$ – обсяг довгострокових кредитів та позик не має перевищувати вартості активів, які повільно реалізуються;

$A_4 \leq P_4$ – постійні пасиви не мають бути менші вартості необоротних активів.

В процесі оцінки платоспроможності підприємства необхідним є визначення її рівня, в основі якого групування активів за рівнем ліквідності, а пасивів - за терміном їх повернення. У таблиці 1.3. показано ступені платоспроможності підприємства та критерії віднесення їх до того чи іншого рівня.

Таблиця 1.3 - Критерії розподілу підприємств за рівнем платоспроможності

Критерії	Рівень Платоспроможності підприємства	Характеристика
$A1 > П1 + П2$	Високий	«Підприємство характеризується високим потенціалом ліквідності та платоспроможності, всі свої активи формує переважно за рахунок власних коштів»
$A1+A2 > П1+П2$		
$A1+A2+A3 > П1+П2$		
$A1 + A2 + A3 + A4 > П1 + П2$		
$A1 < П1 + П2$	Середній	«На підприємстві недостатньо абсолютно ліквідних активів, що пов'язано із наявністю великих обсягів дебіторської заборгованості. Загалом, підприємство є ліквідним та може своєчасно забезпечити погашення зобов'язань. В такій ситуації рекомендується підприємству розробляти заходи із реструктуризації дебіторської заборгованості»
$A1+A2 > П1 + П2$		
$A1+A2+A3 > П1+П2$		
$A1 + A2 + A3 + A4 > П1 + П2$		
$A1 < П1 + П2$	Помірний	«Значну частку оборотного капіталу підприємства складають запаси, які сформовано за рахунок залучених коштів. Наявність значних обсягів запасів свідчить про те, що підприємство неефективно використовує оборотний капітал»
$A1+A2 < П1 + П2$		
$A1+A2+A3 > П1+П2$		
$A1+ A2 + A3 + A4 > П1 + П2$		
$AKП1 + П2$	Низький	«Підприємства свої оборотні активи формують лише за рахунок залучених на короткий термін коштів (поточних зобов'язань). У такому випадку в обороті підприємства немає власних коштів, а лише залучені та позикові. Частина поточних боргів підприємства спрямована на створення необоротних активів»
$A1+A2 < П1 + П2$		
$A1+A2+A3 < П1+П2$		
$A1 + A2 + A3 + A4 > П1 + П2$		
$A1 < П1 + П2$	Підприємство перебуває на межі банкрутства	«Такай стан свідчить, що підприємство є банкрутом, оскільки його майна (активів) ж вистачить, щоб погасити поточну заборгованість. Така ситуація має місце, коли підприємство працює збитково і в нього є непокритий збиток, що впливає на зменшення власного капіталу (власний капітал має від'ємне значення)»
$A1+A2 < П1 + П2$		
$A1+A2+A3 < П1+П2$		
$A1 + A2 + A3 + A4 < П1 + П2$		

Джерело: складено автором на основі [15-16]

Система показників ліквідності є можливість провести комплексну оцінку рівня платоспроможності підприємства на даний момент часу, а також у випадку виникнення непередбачуваних ситуацій. Саме із цією метою використовують систему коефіцієнтів ліквідності, які різняться між собою розміром активів та розглядаються як джерело покриття зобов'язань.

Динаміка зміни коефіцієнтів платоспроможності цікавить як зовнішніх, так і внутрішніх користувачів аналітичної інформації, до прикладу:

- покупців та акціонерів – коефіцієнт загальної ліквідності.
- постачальників – коефіцієнт абсолютної ліквідності;
- банківські установи – коефіцієнт термінової ліквідності;

Показники, для яких не встановлено нормативні значення, розраховуються за потребою аналітиками, а їх оптимальні значення визначають індивідуально залежно від виду діяльності підприємства і вказують на частку окремих видів поточних активів у покритті зобов'язань.

Зазначимо, що на практиці абсолютно ліквідний баланс не вважається оптимальним, оскільки така ситуація вказує на те, що використання коштів не є ефективним із точки зору використання позикових коштів, та щодо збільшення рентабельності власного капіталу. Найоптимальнішим варіантом вважається такий, коли баланси за кілька періодів показують позитивну тенденцію щодо зміни фінансового стану підприємства.

Платоспроможність підприємства відрізняється від ліквідності тим, що перша є більш динамічною характеристикою фінансового стану підприємства ніж друга.

Систему показників оцінки ліквідності підприємства подано в таблиці 1.4. Основними серед них є коефіцієнт абсолютної, швидкої, поточної та загальної ліквідності, розрахункові значення яких дозволяють виявляти, яка частка поточних боргів покривається різними активами.

Таблиця 1.4 - Методика оцінювання ліквідності підприємства

Показник	Методика розрахунку	Нормативне значення	Призначення опис
Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності)	$\frac{\Phi 1p.1195}{\Phi 1p.1695}$	1-2	«Індикатор здатності підприємства відповідати щодо поточних зобов'язань за допомогою оборотних активів»
Коефіцієнт термінової (швидкої ліквідності)	$\frac{\Phi 1 p. (1195 - 1100)}{\Phi 1 p. 1695}$	0,5-1 і вище	«Вказує на те, що в підприємства досить ліквідних оборотних коштів для своєчасного розрахунку за зобов'язаннями»
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$\frac{\Phi 1p.1165}{\Phi 1p.1695}$	0,2-0,35	«Демонструє частку поточних зобов'язань компанії, яка може бути погашена негайно»
Коефіцієнт критичної ліквідності	$\frac{\Phi 1 p. (1195 - 1102 - 1101)}{\Phi 1 p. (1195 - 1695)}$	0,8-1,0	«Вказує на скільки можливим є погашення поточних зобов'язань, якщо положення стане критичним, виходячи з того припущення, що запаси не мають ніякої ліквідної вартості»
Чистий оборотний капітал	$\Phi 1p. (1195-1695)$	>0	«Свідчить про те, наскільки діяльність підприємства забезпечена власними фінансовими ресурсами»

Джерело: складено автором на основі [15-16]

Об'єктивний аналіз платоспроможності дає змогу своєчасно оцінити рівень забезпеченості грошовими ресурсами підприємства, задіяти важелі їх доцільного та ефективного розміщення і використання. Недостатність оборотних коштів, збільшення взаємних неплатежів призводить до ризику неплатоспроможності, що в кінцевому результаті відбивається на перспективах функціонування підприємства. У таблиці 1.5 подано методику оцінки платоспроможності підприємства.

Таблиця 1.5 - Методика оцінки платоспроможності підприємства

Показник	Методика розрахунку	Нормативне значення	Призначення (опис)
Коефіцієнт платоспроможності	$\frac{\Phi 1p.(1160 + 1165)}{\Phi 1 p.1695}$	0,2 - 0,3	«Визначення суми відношення залишків за статтями коштів та їх еквівалентів і поточних фінансових інвестицій до суми залишків до суми залишків за непогашеними поточними зобов'язаннями»
Коефіцієнт ліквідної платоспроможності	$\frac{\Phi 1p.1195}{\Phi 1p.(1595 + 1695)}$	>1	«Показує чи вистачає у підприємства всіх оборотних засобів для повної ліквідації своїх боргових зобов'язань»
Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	$\frac{\Phi 1p.1495}{\Phi 1 p.1300}$	>0,5	«Визначає, яку частину активів підприємство здатне профінансувати за рахунок власних ресурсів»
Коефіцієнт фінансового ризику	$\frac{\Phi 1p.(1595 - 1695)}{\Phi 1. p.1300}$	<1	«Зростання значення показника свідчить про посилення залежності підприємства від позикових коштів»
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	$\frac{\Phi 1p.(1195 - 1695)}{\Phi 1 p.1195}$	>0,1	«Визначає можливість підприємства фінансувати оборотний капітал за рахунок власних оборотних коштів, проводити активну діяльність в умовах відсутності доступу до позикових коштів і зовнішніх джерел фінансування, відображає фінансову стійкість»
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$\frac{\Phi 1 p.(1195 - 1695)}{\Phi 1 p.1495}$	>0	«Показує, яка частина власного капіталу може бути використана для фінансування оборотних активів, а яка спрямована на фінансування необоротних активів»

Джерело: складено автором на основі [15-16]

Визнання підприємства неплатоспроможним ще не означає визнання його неспроможності та не тягне за собою цивільно-правової відповідальності власника. Це лише констатація факту стану фінансової нестійкості, яка спрямована на підсилення оперативного контролю за фінансовим станом підприємства, здійснення заходів щодо запобігання неспроможності, стимулювання підприємства до самостійного виходу із кризового стану.

Неплатоспроможність підприємства поділяється на випадкову, тимчасову, хронічну та тривалу.

Причинами неплатоспроможності підприємства можуть бути: невиконання планів по виробництву та реалізації продукції; підвищення собівартості продукції; невиконання планів по прибутку що призводить до нестачі власних джерел фінансування.

Однією із проблем погіршення платоспроможності підприємства може бути неефективне використання оборотного капіталу, зокрема, відволікання коштів у дебіторську заборгованість, вкладення коштів в понадпланові запаси й на інші цілі, на які тимчасово відсутні джерела фінансування. Іноді причиною неплатоспроможності підприємства виступає не безгосподарність підприємства, а низька платоспроможність його клієнтів.

Відновлення платоспроможності підприємства є одним із першочергових етапів подолання його фінансової кризи. Це пов'язано із тим, що успішне застосування процедур та механізмів відновлення платоспроможності дозволяє не лише зняти загрозу банкрутства, але й позбавити залежність підприємства від використання позикового капіталу і прискорити темпи його економічного розвитку.

Якщо на аналізованому підприємстві виконуються дві умови, а саме коефіцієнт поточної ліквідності має значення менше ніж 2, а коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами менший за 0,1, то розраховується коефіцієнт відновлення платоспроможності:

$$K_{в.пл.} = \frac{K_{п} + \frac{6}{t}(K_{к} - K_{п})}{K_{н}} \quad (1.1)$$

де $K_{в.пл.}$ - коефіцієнт відновлення платоспроможності;

$K_{п}$ - фактичний коефіцієнт поточної ліквідності на початок періоду;

$K_{к}$ - фактичний коефіцієнт поточної ліквідності на кінець періоду;

$K_{н}$ - нормативний рівень коефіцієнта поточної ліквідності;

t - тривалість звітного періоду, міс.;

6 - період відновлення платоспроможності.

Якщо значення коефіцієнта відновлення платоспроможності менше 1, це свідчить про те, що підприємство у найближчі 6 місяців не матиме реальної можливості відновити свою платоспроможність.

Якщо значення коефіцієнта відновлення платоспроможності більше 1, то це свідчить про те, що у підприємства є реальна можливість відновити свою платоспроможність.

Незважаючи на те, що розрахунок коефіцієнтів платоспроможності здійснюється не складно, вони повністю не враховують специфіки кожного підприємства, а отримавши великий масив розрахунків досить складно визначити реальний рівень платоспроможності підприємства. Саме тому існує потреба в застосуванні комплексного показника платоспроможності, відповідні значення якого вказують на ступінь наближення фінансових проблем на підприємстві.

На думку, науковців [7] окремий науковий інтерес представляє французька методика оцінки платоспроможності підприємства, яка обґрунтовує використання моделі, яка дає можливість оцінити ймовірність затримки платежів підприємством в залежності від значення дискримінантного показника:

$$Q = -0,16Q_1 - 0,22Q_2 + 0,87Q_3 + 0,1Q_4 - 0,24 Q_5. \quad (1.2).$$

Методику розрахунку Q_1, Q_2, Q_3, Q_4, Q_5 подано в таблиці 1.6.

Таблиця 1.6 - Методика розрахунку складових дискримінантного показника платоспроможності підприємства

Показники (статті балансу)	Формула розрахунку складових дискримінантного показника платоспроможності підприємства
1. Грошові кошти	$Q_1 = (п.1+п.2) / п.3$
2. Дебіторська заборгованість	
3. Баланс	
4. Власний капітал	$Q_2 = (п.4+п.5) / п.3$
5. Довгострокові пасиви	
6. Фінансові витрати	$Q_3 = (п.6 / п.7)$
7. Дохід від реалізації	
8. Витрати на персонал	$Q_4 = (п.8/п.9)$
9. Чистий прибуток	
10. Прибуток до оподаткування	$Q_5 = (п. 10/п.11)$
11. Позиковий капітал	

Джерело: складено автором на основі [7]

Дана методика дозволяє комплексно оцінювати рівень платоспроможності підприємства на базі єдиного інтегрального показника в динаміці, виявляти найбільш вузькі місця роботи підприємства та обґрунтовувати управлінські рішення щодо формування необхідного майбутнього рівня платоспроможності.

2 Аналітико-практичні аспекти оцінки досягнутого рівня ліквідності та платоспроможності підприємства

2.1 Аналіз досягнутого рівня ліквідності та платоспроможності підприємств на макро- та мікроекономічних рівнях на прикладі ПрАТ «Калина»

Легка промисловість є однією із стратегічних галузей господарського комплексу України, яка виробляє широкий асортимент продукції народного споживання, що здатний задовольнити попит населення країни. Серед яких різноманітні тканини (бавовняні, вовняні, шовкові, лляні, трикотажні та ін), швейний та трикотажний одяг, взуття, шкіргалантерея, фарфоровий посуд та іграшки. Легка промисловість - один із секторів економіки де швидко обертається капітал. Вона пов'язана із багатьма суміжними галузями і забезпечує обслуговування усього господарського комплексу країни: від космосу із високими технологіями до сільського господарства.

На сучасному етапі розвитку економіки України найважливіший напрям державної промислової політики в легкій промисловості є створення рівних умов конкуренції на внутрішньому ринку, а також сприятливих умов для залучення інвестицій із метою технічного переоснащення виробництва чи його модернізації, підтримка власного товаровиробника і розробка заходів, спрямованих на проведення реформування та модернізації галузі, аналізу тенденцій її розвитку, підготовки рекомендацій щодо формування державної промислової політики. Товари легкої промисловості мають постійний попит та затребувані у багатьох сферах економіки, однак пріоритет у споживанні товарів належить населенню України. Значне місце в структурі ринкового асортименту галузі займає продукція виробничо-технічного призначення, яка має велике коло застосування від авіа-, авто- до

будівництва доріг та споруд тощо. В умовах воєнного стану на галузь покладено важливе завдання із забезпечення обороноздатності держави, а саме виготовлення якісного одягу та взуття для Збройних сил України. Вагому частину у товарній структурі галузі легкої промисловості займає спеціальний і робочий одяг для різних галузей економіки, а також засоби індивідуального захисту від різноманітного ураження.

За даними Державної служби статистики [4] на кінець 2021 року в Україні функціонувало близько 1,96 млн підприємств та фізичних осіб-підприємців, кількість яких в порівнянні з 2019 роком зросла на 14 тис. 619 одиниць, або на 0,8%. Зростання відбулося за рахунок збільшення кількості суб'єктів малого підприємництва на 24 тис. 386 одиниць. Тоді як в 2021 році в порівнянні із 2020 роком відмічаємо скорочення кількості господарюючих суб'єктів загалом по Україні - на 14 тис. 332 одиниці, або на 0,9% (таблиця 2.1).

Таблиця 2.1 – Динаміка кількості діючих суб'єктів господарювання України в 2019-2021 роках

Показник	Роки, одиниць			Абсолютне відхилення, (+,-)	Темп росту, %
	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2021/2019 р.р.	2021/2019 р.р.
Кількість суб'єктів господарювання, усього	1941701	1973652	1956320	14619,0	100,8
з них : фізичних осіб-підприємців	1561028	1599755	1585414	24386,0	101,6
Кількість суб'єктів господарювання КВЕДу 14 «Виробництво одягу»	11787	10885	9979	-1808,0	84,7
з них : фізичних осіб-підприємців	9981	9074	8163	-1818,0	81,8
Частка КВЕДу 14 «Виробництво одягу» у загальній кількості суб'єктів господарювання	0,61	0,55	0,51	-0,1	84,0
Частка фізичних осіб підприємців у КВЕД 14 «Виробництво одягу»	84,68	83,36	81,80	-2,9	96,6

Джерело: складено автором на основі [4]

Це пов'язано як з внутрішніми та і з зовнішніми викликами та загрозами в політико-економічній та фінансово-економічній сферах, воєнними подіями в Україні COVID-19. В результаті одні із них закрилися, а інші перейшли в статус середніх та малих підприємств. Загалом більше 80% підприємництва в Україні має статус фізичних осіб-підприємців.

Оскільки об'єктом нашого дослідження є підприємство КВЕДу 14 «Виробництво одягу», то вважаємо за доцільне паралельно проаналізувати національні масштаби розвитку даного сегмента галузі легкої промисловості. Кількість підприємств КВЕДу 14 «Виробництво одягу» скорочується у 2021 році в порівнянні з 2019 роком на досліджуваному періоді на 1 тис. 808 одиниць, або на 15,3%. Таке скорочення відбувається за рахунок закриття бізнесу фізичних осіб-підприємців.

Незважаючи на скорочення кількості підприємств України, обсяг реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) в 2019–2021 рр. зріс з 10,72 млрд. грн. до 15,24 млрд грн., або на 4,52 млрд. грн. (що складає 42,6%) (таблиця 2.2).

Таблиця 2.2 – Динаміка обсягів реалізованої продукції діючими суб'єктами господарювання України в 2019-2021 роках

Показники	Роки			Абсолютне відхилення, (+,-)	Темп росту, %
	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2021/2019 р.р.	2021/2019 р.р.
Усього, млрд. грн	10,72	11,28	15,24	4,52	142,16
з них : фізичних осіб-підприємців	0,88	1,01	1,37	0,49	155,68
Усього по КВЕДу 14 «Виробництво одягу» , млн. грн	20,97	21,59	26,58	5,61	126,75
з них : фізичних осіб-підприємців	4,77	5,11	6,67	1,90	139,83

Джерело: складено автором на основі [4]

Незважаючи на закриття бізнесу значної частини фізичних осіб-підприємців, темп зростання обсягів реалізованої ними продукції вищий на

13,52%, ніж загалом по галузі. Підприємства КВЕДу 14 «Виробництво одягу» збільшили обсяг реалізованої продукції в досліджуваному періоді до 26,58 млн грн, приріст склав 5,61 млн грн, темп росту 26,75% відповідно. Фізичні особи-підприємці КВЕДу 14 «Виробництво одягу» в досліджуваному періоді показали приріст обсягів реалізованої продукції на 1,9 млн грн, тобто 1/3 від загального приросту сектору 14, а темп зростання склав 39,83%, що вище загального показника КВЕДу 14 на 13,08%.

Динаміка обсягів реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) підприємствами України в 2019-2021 роках подано на рисунку 2.1.

Млн грн

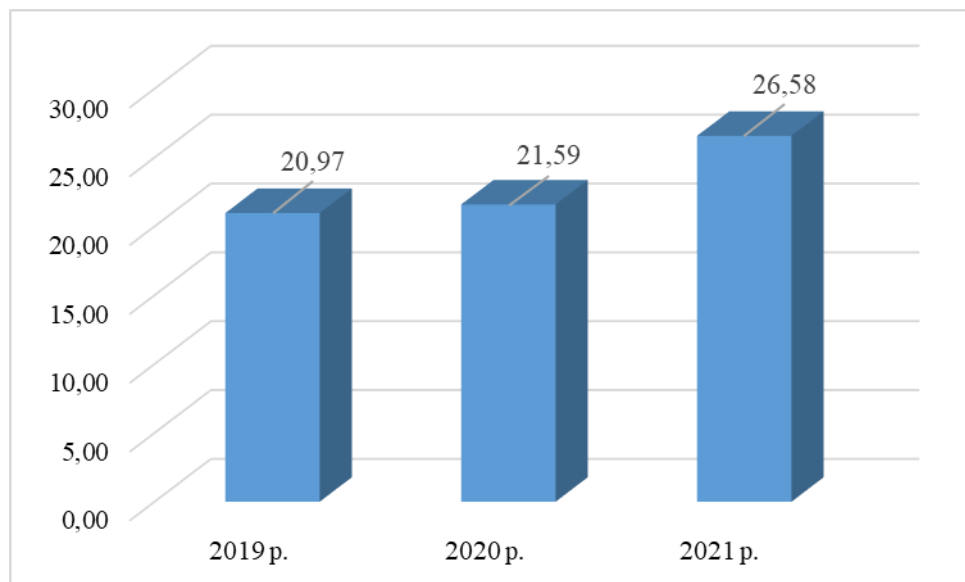

Рисунок 2.1 - Динаміка обсягів реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) підприємствами КВЕДу 14 «Виробництво одягу» в 2019-2021 роках

На розвиток легкої промисловості упродовж 2020–2021 досить негативно вплинула пандемія COVID-19. За 9 місяців 2020 року галузевий експорт скоротився на 11,4 % (і склав 788,4 млн дол.), імпорт скоротився на 5,6 %. Водночас, на внутрішньому ринку України споживалося лише 53,79 % продукції вітчизняних підприємств, тоді як імпортозалежність у даному сегменті кінцевого споживання товарів склала 87,22 %. Купівля одягу в Україні за даний період скоротилася на 50–60%. Замовлення іноземних компаній на виробництво одягу в Україні впало на 30 %. Галузь орієнтовно

втратила до 20 тис. робочих місць. Одночасно, підприємства легкої промисловості та приватні виробники швидко перепрофілювалися на виробництво засобів захисту, а в 2022 році – на виробництво одягу на забезпечення потреб на військові цілі.

Динаміка показників балансу підприємств КВЕДу 14 «Виробництво одягу» в 2019-2021 роках подана в таблиці 2.5.

З таблиці видно, що в 2019-2021 роках підприємства КВЕДу 14 «Виробництво одягу» зростили свою ресурсну базу з 13,2 млрд грн до 19,3 млрд грн, або на 335,46 млн грн (що складає 46,04% приросту) (рисунок 2.2).

млн грн

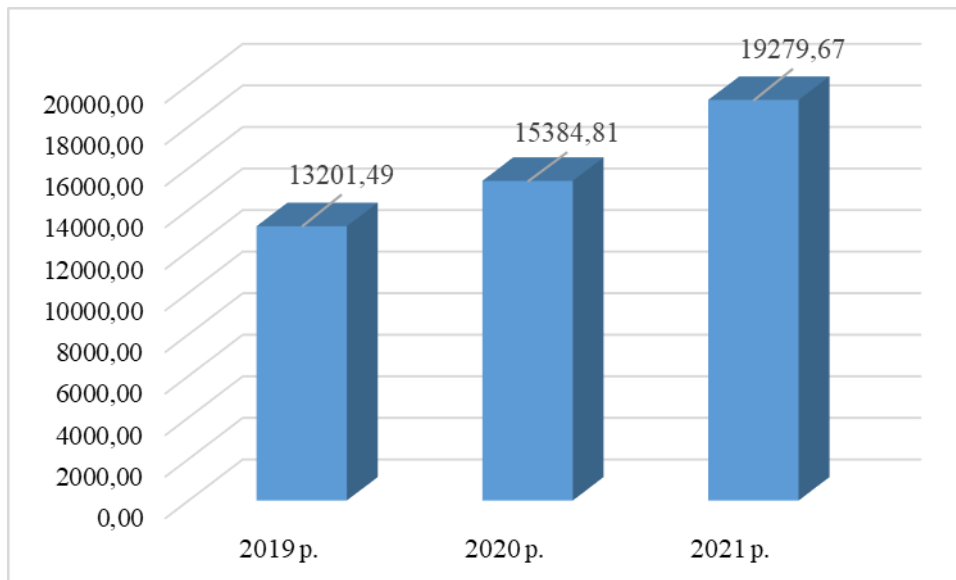

Рисунок 2.2 - Динаміка ресурсної бази підприємств КВЕДу 14 «Виробництво одягу» в 2019-2021 роках

Необоротні активи підприємств КВЕДу 14 «Виробництво одягу» зростали в 2021 році в порівнянні з 2019 роком з 2,99 млрд до 3,33 млрд грн, або на 11,21%. Таке зростання було забезпечено за рахунок оновлення основних засобів і нематеріальних активів, вартість яких зросла з 2,29 млрд грн до 2,86 млрд грн, або на 372,85 млн грн, або на 14,99% відповідно. Незавершені капітальні інвестиції скоротилися в досліджуваному періоді на 28,12%, а їх обсяг на кінець 2021 року склав 226,32 млн грн. Незначне зростання також відмічається по інших статтях довгострокових фінансових

інвестиціях та інших необоротних активах.

Таблиця 2.3 – Динаміка показників балансу підприємств КВЕДу 14 «Виробництво одягу» в 2019-2021 роках

Показники	Роки, млн. грн			Абсолютне відхилення, (+,-) млн грн	Темп росту, %
	2019 р.	2020 р.	2021 р.		
Активи					
Необоротні активи, зокрема:	2992,90	3219,30	3328,36	335,46	111,21
- основні засоби та нематеріальні активи	2487,64	2833,01	2860,49	372,85	114,99
- інвестиційна нерухомість	0,12	0,21	8,38	8,26	6983,33
- довгострокові біологічні активи	0,02	0,00	0,00	-0,02	0,00
- незавершені капітальні інвестиції	314,86	168,66	226,32	-88,54	71,88
- довгострокові фінансові інвестиції	153,70	168,74	175,34	21,64	114,08
- інші необоротні активи	36,57	48,64	57,84	21,27	158,16
Оборотні активи, зокрема:	10205,50	12161,58	15949,90	5744,40	156,29
- запаси	3936,83	3866,54	4667,83	731,00	118,57
- поточні біологічні активи	0,00	0,00	1,13	1,13	-
- дебіторська заборгованість	4956,04	6466,01	9590,68	4634,64	193,51
- поточні фінансові інвестиції	10,63	24,70	178,07	167,44	1675,16
- грошові кошти	993,35	1526,88	1140,23	146,88	114,79
- витрати майбутніх періодів	135,34	63,14	121,62	-13,72	89,86
- інші оборотні активи	173,28	214,31	250,38	77,10	144,49
Необоротні активи та групи вибуття	3,09	3,93	1,41	-1,68	45,63
Валюта балансу	13201,49	15384,81	19279,67	6078,18	146,04
Пасиви					
Власний капітал, зокрема:	4656,21	4694,49	5568,16	911,95	119,59
- зареєстрований капітал	1616,55	1668,24	1542,42	-74,13	95,41
- додатковий капітал	604,57	619,30	699,81	95,24	115,75
- резервний капітал	58,39	68,96	56,11	-2,28	96,10
- нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	2510,38	2466,26	3361,15	850,77	133,89
- неоплачений та вилучений капітал	133,68	128,27	91,33	-42,35	68,32
Довгострокові зобов'язання	972,55	1282,68	1078,39	105,84	110,88
Поточні зобов'язання, зокрема:	7572,59	9407,64	12633,12	5060,53	166,83
- короткострокові кредити банків	168,30	135,80	235,53	67,23	139,95
- поточна кредиторська заборгованість	4531,52	5020,12	8999,68	4468,16	198,60
- поточні забезпечення	37,12	41,23	48,27	11,15	130,04
- доходи майбутніх періодів та відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	13,74	13,06	12,37	-1,37	90,03
- інші поточні зобов'язання	2821,90	4197,40	3337,30	515,40	118,26
Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами та групами вибуття	0,14	0,00	0,00	-0,14	0,00
Валюта балансу	13201,49	15384,81	19279,67	6078,18	146,04

Оборотні активи підприємств КВЕДу 14 «Виробництво одягу» в 2019-2021 роках зросли з 10,2 млрд грн до 15,95 млрд грн, або на 1,54 трильйонів грн, або на 5.74 млрд грн (56,29% відповідно). Таке зростання відбулося за рахунок збільшення дебіторської заборгованості на 4.63 млрд грн (або на 93,51%, тобто майже вдвічі), запасів на 731 млн грн (або на 158,57%), грошових коштів на 146,88 млн грн (або на 14,79%), поточних фінансових інвестицій 167,44 млрд грн (або майже в 17 раз). Зростання поточних фінансових інвестицій вказує на підвищення рівня платоспроможності суб'єктів господарювання та пошуком додаткового фінансового ресурсу для вкладання в розвиток підприємств даного сектору.

Зростання величини власного капіталу підприємств КВЕДу 14 «Виробництво одягу» в 2019-2021 роках з 4,66 млрд грн до 5,57 млрд грн, або на 19,59% є позитивним явищем, що мало б покращити фінансову стійкість підприємств. Однак скорочення частки власного капіталу в структурі пасиву підприємств даного сектору на 6,5% свідчить про зниження фінансової стійкості підприємств, оскільки на фоні скорочення капіталу в досліджуваному періоді поточні фінансові зобов'язання підприємств зростають на 66,83%, довгострокові на 10,88%, тобто майже в шість раз швидшими темпами, що підтверджує залежність суб'єктів господарювання КВЕДу 14 від зовнішніх джерел фінансування.

Дані показники свідчать про те, що баланс підприємств КВЕДу 14 «Виробництво одягу» в 2019-2021 роках є неліквідним. Підприємства не здатні покривати короткострокові боргові зобов'язання наявними в них короткостроковими фінансовими вкладеннями. Погасити поточні (короткострокові, до одного року) зобов'язання підприємства мають можливість лише за рахунок поточних (оборотних) активів, зокрема поточних зобов'язань під час виникнення критичної ситуації.

Розраховані значення показників абсолютної, швидкої, поточної і загальної ліквідності балансу підприємств КВЕДу 14 «Виробництво одягу» в 2019-2021 роках та структури їх активів і пасивів. Для підприємств даного сектору характерним є зниження рівня автономії та підвищення рівня

фінансового ризику діяльності (фінансового левериджу) в досліджуваному періоді (таблиця 2.4).

Таблиця 2.4 – Динаміка показників оцінки ліквідності та платоспроможності підприємств КВЕДу 14 «Виробництво одягу» в 2019-2021 роках

Показники	Роки, млн. грн			Абсолютне відхилення, (+,-) млн грн	Темп росту, %
	2019 р.	2020 р.	2021 р.		
Коефіцієнт абсолютної ліквідності ($\geq 0,2$)	0,13	0,16	0,09	-0,04	68,81
Коефіцієнт швидкої ліквідності ($\geq 0,6$)	0,83	0,88	0,89	0,07	107,88
Коефіцієнт поточної ліквідності (≥ 1)	1,35	1,29	1,26	-0,09	93,68
Загальний коефіцієнт ліквідності (покриття) (> 1)	0,67	0,71	0,71	0,04	106,17
Коефіцієнт платоспроможності (автономії) ($\geq 0,5$)	0,35	0,31	0,29	-0,06	81,88
Коефіцієнт фінансового ризику (≤ 1)	1,84	2,28	2,46	0,63	134,18
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами ($\geq 0,1$)	0,46	0,39	0,35	-0,11	76,52
Коефіцієнт маневреності власного капіталу ($\geq 0,1$)	0,57	0,59	0,60	0,03	105,27

Динаміка чистого прибутку (збитку) підприємств КВЕДу 14 «Виробництво одягу» в 2019-2021 роках відображена у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 – Чистий прибуток (збиток) підприємств КВЕДу 14 «Виробництво одягу» в 2019-2021 роках

Роки	Чистий прибуток (збиток) усього, млн грн	зокрема:			
		підприємства, які одержали прибуток		підприємства, які одержали збиток	
		у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат, млн грн	у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат, млн грн
2019	523779,0	73,6	772019,6	26,4	248240,6
2020	68054,9	71,0	599404,7	29,0	531349,8
2021	885276,5	72,9	1117131,4	27,1	231854,9
КВЕД 14 «Виробництво одягу»					
2019	335,3	68,5	645,0	31,5	309,7
2020	312,6	70,1	741,7	29,9	429,1
2021	802,8	67,9	1035,6	32,1	232,8

У досліджуваному періоді спостерігаємо зростання чистого прибутку підприємств з 523,8 млн грн в 2019 році до 885,3 млн грн в 2021 році. Відсоток підприємств, які одержали прибуток в досліджуваному періоді складає приблизно 73%, а збиткових – 27%. Відмічаємо, що в 2021 році відсоток збиткових підприємств скоротився на 1,9%, що показує позитивну тенденцію покращення результатів фінансової діяльності підприємств сектору навіть в умовах пандемії COVID-19.

Таким чином попри виклики та загрози легка промисловість та підприємства КВЕДу 14 «Виробництво одягу» в 2019-2021 роках забезпечують прибуткову діяльність, переорієнтовуються на нові напрями діяльності та підтримують економіку України.

Базою нашого дослідження є ПрАТ «Калина», на основі фінансової звітності якого питання ліквідності та платоспроможності підприємства будуть досліджені з аналітико-практичної точки зору, що дозволить всебічно дослідити дану тему та зробити висновки і окреслити напрями розвитку.

Приватне акціонерне товариство «Калина» (ПрАТ «Калина») створене згідно із чинним законодавством України відповідно до рішення зборів Засновників АТ від 08. 09. 2000 р [11].

Юридична адреса ПрАТ «Калина»: 22400, Україна, Вінницька обл., Кланівський р-н, м. Калинівка, вул. Промислова, будинок 8.

Основним видом діяльності ПрАТ «Калина» є 14.14 Виробництво спіднього одягу. До інших видів діяльності підприємства належать:

- 14.13 Виробництво іншого верхнього одягу;
- 46.42 Оптова торгівля одягом і взуттям;
- 47.71 Роздрібна торгівля одягом у спеціалізованих магазинах.

Відповідно до нової редакції Статуту підприємства, найвищими повноваженнями щодо його діяльності наділені органи управління, зокрема: Загальні Збори Акціонерів; Генеральний директор; Дирекція; Ревізійна комісія.

Структуру виробничого підрозділу ПрАТ «Калина» подано на рисунку 2.3.

Рисунок 2.3 - Структура виробничого підрозділу ПрАТ «Калина»

Джерело: складено автором на основі [32]

У структурі ПрАТ «Калина» створено та працюють:

- підготовча дільниця;
- розкрійна дільниця;
- швейні дільниці;
- оздоблювальна дільниця;
- інші господарські та адміністративні підрозділи.

ПрАТ «Калина» не має дочірніх підприємств, філій, представництв та інших відокремлених структурних підрозділів.

Метою діяльності ПрАТ «Калина» є забезпечення задоволення попиту споживачів на послуги і товари, які визначені у предметі діяльності, а будь-

яка інша діяльність передбачається статутом, створеним відповідно до чинного законодавства України та не суперечить йому.

Предметом діяльності ПрАТ «Калина» є:

- реалізація виробів та послуг власного виробництва;
- виробництво швейних виробів;
- створення та організація профільних, універсальних, комерційних та комісійних магазинів, здійснення фірмової торгівлі, розвиток нових прогресивних форм торгівлі та послуг за валюту країни місцезнаходження товариства; включаючи консигнацію, торгівлю по каталогах, помилкову та оптову торгівлю, лізинг, торгівлю в кредит;
- організація та проведення ярмарок, виставок, семінарів та конференцій;
- торгівельно-посередницька діяльність;
- оптова, роздрібна та комісійна торгівля.

Основна діяльність ПрАТ «Калина» направлена на пошиття одягу з давальницької сировини. Основними видами продукції є блуза жіноча та сорочка чоловіча. У 2022 році товариством було пошито більше 268 тис. одиниць готових виробів, з яких блузки, сорочки та батники – 166,6 тис штук, сорочки чоловічі та жіночі – 102,8 тис. штук, сукні - 917 штук, пальта – 100 штук. В порівнянні з 2020 роком обсяг виробництва зріс на 96,5 тис. грн. Діяльність ПрАТ «Калина» не залежить від сезонних змін. Основними ринками збуту продукції є Німеччина (95 % акцій підприємства належить нерезиденту України, німецькому власнику Гроневолду Рікусу Фрідріху). Підприємство працює на давальницькій сировині, які доставляються замовниками послуг на товариство самостійно. З метою розширення виробничих потужностей та залучення нових клієнтів, товариством розробляються і пропонуються клієнтам різні методи обробки тканини і виробничі процеси для оновлення асортименту продукції та покращення дизайну моделей.

Аналіз складу, структури та динаміки майна ПрАТ «Калина» в 2019-2022 роках розглянемо на основі даних фінансової звітності підприємства (таблиця 2.6, додатки А, Б, В).

За даними таблиць спостерігаємо, що на кінець 2022 року ПрАТ «Калина» сформовано майно загальною вартістю 12 млн 353,1 тис. грн. В порівнянні з 2020 роком його вартість скоротилася на 687,9 тис. грн (або на 5,3%), а в порівнянні з 2021 роком його вартість зросла на 3 млн грн, або на 32,4%.

Оборотні активи ПрАТ «Калина» в 2022 році в порівнянні з 2020 роком зросли на 433,1 тис. грн (або на 5,7%), тоді як необоротні скоротилися на – 1 млн 121 тис. грн, або на 20,4%. В 2022 році підприємству вдалося наростити оборотних активів на 3,34 млн грн (72,2% в порівнянні з 2021 роком), тоді як необоротні активи скоротилися на 319,3 тис. грн (або на 6,8%). В валюті балансу ПрАТ «Калина» в 2022 році необоротні активи складають 35,5% %, а оборотні 64,5%.

Скорочення необоротних активів відбулося за рахунок зменшення вартості основних засобів підприємства в досліджуваному періоді на 1 млн 139,3 тис. грн (або на 21,6%). На зростання частки оборотних активів в досліджуваному періоді на 5,7 % вплинуло зростання запасів на 2 млн 971,1 тис. грн (або на 219,5%), практично повного погашення дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги яка в 2020 році вона складала 1 млн 125,6 тис. грн, а в 2022 році – 12,8 тис. грн. В 2022 році ПрАТ «Калина» вдалося наростити обсяг грошових коштів та їх еквівалентів на 1,9 млн грн які воно зможе вкладати у виробничі потреби.

Власний капітал ПрАТ «Калина» в 2020-2022 роках сформовано за рахунок пайового капіталу в сумі 2 млн 678 тис. грн, додаткового капіталу – 2 млн 25,5 тис. грн, резервного капіталу – 210,8 тис. грн які не зазнавали змін протягом трьох років. В 2021 році підприємство отримало непокрите збитки розміром 3 млн 248,6 тис. грн, що негативно вплинуло на фінансові результати його діяльності.

Таблиця 2.6 – Склад та динаміка показників балансу ПрАТ «Калина» в 2019-2022 роках

Показники	Роки, тис. грн			Структура, %			Абсолютне відхилення, (+,-) тис. грн	Темп росту, %
	2020	2021	2022	2020	2021	2022		
АКТИВ								
I Необоротні активи								
Нематеріальні активи	0,0	2,3	2,2	0,0	0,0	0,0	2,2	-
первісна вартість	834,6	836,9	839,4	6,4	9,0	6,8	4,8	100,6
накопичена амортизація	834,6	834,6	837,2	6,4	8,9	6,8	2,6	100,3
Незавершені капітальні інвестиції	231,0	257,6	247,1	1,8	2,8	2,0	16,1	107,0
Основні засоби	5272,6	4442,0	4133,3	40,4	47,6	33,5	-1139,3	78,4
первісна вартість	16785,4	16799,1	17250,6	128,7	180,0	139,6	465,2	102,8
знос	11512,8	12357,1	13117,3	88,3	132,4	106,2	1604,5	113,9
Усього за розділом I	5503,6	4701,9	4382,6	42,2	50,4	35,5	-1121,0	79,6
II Оборотні активи								
Запаси	2486,2	3147,7	5457,3	19,1	33,7	44,2	2971,1	219,5
у т.ч. готова продукція	272,7	333,4	339,3	2,1	3,6	2,7	66,6	124,4
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125,6	991,3	12,8	8,6	10,6	0,1	-1112,8	1,1
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	336,6	306,7	435,1	2,6	3,3	3,5	98,5	129,3
у т.ч. з податку на прибуток	57,7	29,6	29,6	0,4	0,3	0,2	-28,1	51,3
Інша поточна дебіторська заборгованість	114,5	56,9	121,7	0,9	0,6	1,0	7,2	106,3
Гроші та їх еквіваленти	3443,8	91,9	1915,6	26,4	1,0	15,5	-1528,2	55,6
Витрати майбутніх періодів	19,4	29,3	24,9	0,1	0,3	0,2	5,5	128,4
Інші оборотні активи	11,3	5,4	3,1	0,1	0,1	0,0	-8,2	27,4
Усього за розділом II	7537,4	4629,2	7970,5	57,8	49,6	64,5	433,1	105,7
БАЛАНС	13041,0	9331,1	12353,1	100,0	100,0	100,0	-687,9	94,7
I Власний капітал								
Зареєстрований (пайовий) капітал	2678,0	2678,0	2678,0	20,5	28,7	21,7	0,0	100,0
Додатковий капітал	2025,5	2025,5	2025,5	15,5	21,7	16,4	0,0	100,0
Резервний капітал	210,8	210,8	210,8	1,6	2,3	1,7	0,0	100,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	3129,9	-3248,6	-595,7	24,0	-34,8	-4,8	-3725,6	-19,0
Усього за розділом I	8044,2	1665,7	4318,6	61,7	17,9	35,0	-3725,6	53,7
II Довгострокові зобов'язання та забезпечення								
2494,9	4163,3	4651,5	19,1	44,6	37,7	2156,6	186,4	
III. Поточні зобов'язання								
Короткострокові кредити банків	0,0	82,1	0,0	0,0	0,9	0,0	0,0	-
Поточна кредиторська заборгованість, у т.ч.:	2334,0	2588,0	3041,5	17,9	27,7	24,6	707,5	130,3
- за товари, роботи, послуги	149,2	69,4	114,2	1,1	0,7	0,9	-35,0	76,5
- за розрахунками з бюджетом	83,2	158,2	351,7	0,6	1,7	2,8	268,5	422,7
- за розрахунками зі страхування	391,8	462,3	504,8	3,0	5,0	4,1	113,0	128,8
- розрахунками з оплати праці	1709,8	1898,1	2070,8	13,1	20,3	16,8	361,0	121,1
Інші поточні зобов'язання	167,9	832,0	341,5	1,3	8,9	2,8	173,6	203,4
Усього за розділом III	2501,9	3502,1	3383,0	19,2	37,5	27,4	881,1	135,2
БАЛАНС	13041,0	9331,1	12353,1	100,0	100,0	100,0	-687,9	94,7

Співпраця із іноземними фірмами надає колективу ПрАТ «Калина» професійного досвіду та освоєння сучасних зарубіжних технологій. Існуючими проблемами для підприємства як товаровиробника залишаються складна система митного контролю, високі ставки мита на ввіз продукції і брокерські послуги. Крім цього, інфляційні процеси характерні для економіки України ставлять підприємство в економічну залежність, оскільки сировина та фурнітура для продукції на вітчизняний ринок закупляється за валюту в країнах ЄС (переважно в Італії та Польщі). Частка експорту в загальному обсязі продажів підприємства складає близько 93,5%.

Ризиковий 2021 рік, пов'язаний з пандемією COVID-19, спонукав засновника отримання належної йому частку дивідендів, практично залишаючи підприємство без засобів існування. В 2022 році попри війну в Україні ситуація покращилася, підприємство наростило обсяги виробництва та скоротило величину нерозподіленого прибутку до 595,7 тис. грн.

Протягом досліджуваного періоду ПрАТ «Калина» вдається до запозичення коштів, переважно довгострокових, що призводить до зростання фінансового навантаження на підприємство за рахунок їх погашення та виплати відсотків за ними.

На підприємстві в досліджуваному періоді зростають і поточні зобов'язання. Переважна їх частина сформована за рахунок невиконання зобов'язань по оплаті праці, які щорічно збільшуються і на кінець 2022 року заборгованість складає 2 млн 70,8 тис. грн. Підприємство на кінець 2022 року заборгувало бюджету 351,7 тис. грн, заборгованість зі страхування склала 504,8 тис. грн.

Попри нестабільну ситуацію в Україні та виклики і загрози, які впливають на фінансово-господарську діяльність підприємства, чистий дохід в 2022 році склав 41 млн 322,8 тис. грн, що більше показника 2020 року на 18 млн 140 тис. грн (78,3%), інші операційні доходи зросли на 338,6 тис. грн (23,4%) (таблиця 2.7).

Таблиця 2.7– Склад та динаміка фінансових результатів ПрАТ «Калина» в 2019-2022 роках

Показники	Роки, тис. грн			Абсолютне відхилення, (+,-) тис. грн	Темп росту, %
	2020	2021	2022		
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	23182,1	28331,6	41322,8	18140,7	178,3
Інші операційні доходи	1444,5	721,2	1783,1	338,6	123,4
Інші доходи	13,8	0,0		-13,8	0,0
Разом доходи	24640,4	29052,8	43105,9	18465,5	174,9
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	22216,3	29444,1	33471,1	11254,8	150,7
Інші операційні витрати	5741,4	5937,6	6975,3	1233,9	121,5
Інші витрати	25,1	21,4	0,8	-24,3	3,2
Разом витрат	27982,8	35403,1	40447,2	12464,4	144,5
Фінансовий результат до оподаткування	-3342,4	-6350,3	2658,7	6001,1	-79,5
Податок на прибуток	0,0	0,0	0,0	0,0	-
Чистий прибуток	-3342,4	-6350,3	2658,7	6001,1	-79,5

В складі витрат ПрАТ «Калина» нарощення обсягів виробництва призводять до зростання собівартість продукції призводять в 2022 році до 33 млн 471,1 тис. грн, або на 11 млн 254,8 тис грн (50,7%) та інших операційних витрат до 6млн 975,3 тис. грн , або на 1 млн 233,9 тис. грн (21,5%) відповідно.

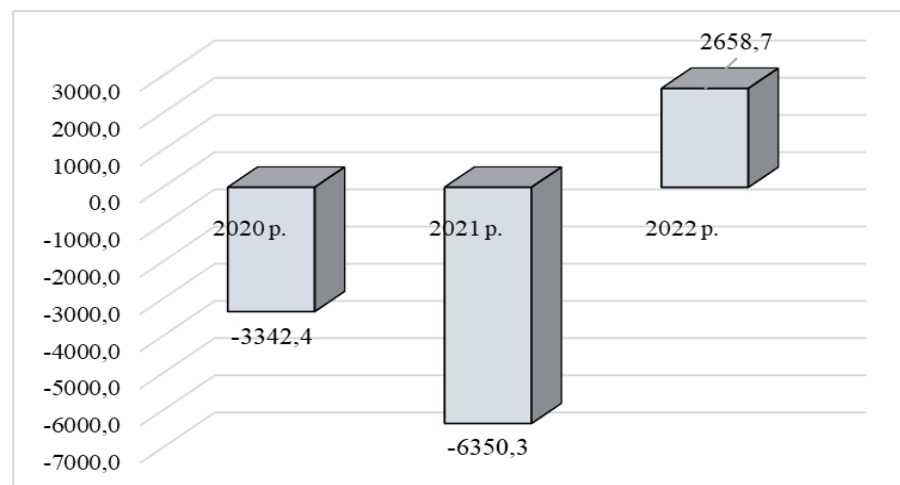

Рисунок 2.3 – Динаміка чистого прибутку/збитку ПрАТ «Калина» в 2019-2022 роках

Загалом темп зростання доходів ПрАТ «Калина» в 2022 році складає 74,9% (+18 млн 465,5 тис. грн), а темп зростання втрат – 44,5% (+12 млн 464,5 тис. грн) відповідно, що дозволило забезпечити підприємству прибуткову діяльність. Чистий прибуток 2022 року склав 2 млн 658,7 тис. грн, тоді як в 2020 році збиток підприємства склав 3 млн 342,4 тис. грн, в 2021 році – 6 млн 350,3 тис. грн відповідно (рисунок 2.3).

В наступній частині роботи проведемо аналіз ліквідності та платоспроможності ПрАТ «Калина» та визначимо напрями його подальшого розвитку.

2.2 Шляхи підвищення ліквідності та платоспроможності вітчизняних підприємств в умовах нових викликів сучасності на прикладі ПрАТ «Калина»

Фінансовий стан підприємства із позиції короткострокової перспективи розвитку оцінюється показниками ліквідності та платоспроможності, що загалом характеризують його здатність вчасно та в повному обсязі здійснювати розрахунки за короткостроковими зобов'язаннями із контрагентами.

Баланс ліквідності ПрАТ «Калина» в 2020-2022 роках подано в таблиці 2.8.

З таблиці видно, що на кінець 2022 року баланс ПрАТ «Калина» не є абсолютно ліквідним, оскільки не виконуються умови $A1 \geq P1$, $A2 \geq P2$, $A3 \geq P3$, $A4 \leq P4$. У підприємства не вистачає грошових коштів та поточних фінансових інвестицій на погашення кредиторської заборгованості та поточних зобов'язань за розрахунками. За рахунок дебіторської заборгованості підприємство здатне перекрити короткострокові кредити за умови вчасного її погашення. Сформовані запаси дозволяють покривати довгострокові

зобов'язання. Не вистачає власного капіталу для покриття важколіквідних активів.

Таблиця 2.8 – Баланс ліквідності ПрАТ «Калина» в 2019-2022 роках

Ранжування активів балансу	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Ранжування пасивів балансу	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Надлишок (+), нестача (-) платіжних коштів у:		
								2020 р.	2021 р.	2022 р.
Абсолютно-ліквідні активи (А1)	3443,8	91,9	1915,6	Найтерміновіші пасиви (П1)	2501,9	3420,0	3383,0	941,9	-3328,1	-1467,4
Швидко-ліквідні активи (А2)	1576,7	1354,9	569,6	Коротко-термінові пасиви (П2)	0,0	82,1	0,0	1576,7	1272,8	569,6
Повільно-ліквідні активи (А3)	2516,9	3182,4	5485,3	Довгострокові пасиви (П3)	2494,9	4163,3	4651,5	22,0	-980,9	833,8
Важко-ліквідні активи (А4)	5503,6	4701,9	4382,6	Стійкі пасиви (П4)	8044,2	1665,7	4318,6	-2540,6	3036,2	64,0
БАЛАНС	13041,0	9331,1	12353,1	БАЛАНС	13041,0	9331,1	12353,1	-	-	-

Такий стан дозволяє констатувати в 2020 році передкризовий стан, а в 2021 та 2022 роках – кризовий. Хоча за рахунок досягнення позитивного фінансового результату у 2022 році стан кризи слабшає і підприємство наближається до передкризової фінансової ситуації (таблиця 2.9).

Таблиця 2.9 – Тип стійкості ПрАТ «Калина» в 2019-2022 роках

Тип сталості	На дату складання звітності	У короткостроковій перспективі	У довгостроковій перспективі
Абсолютний	$A1 \geq P1$	$A1 \geq P1 + P2$	$A1 \geq P1 + P2 + P3$
2020 рік	941,9	941,9	-1553,0
2021 рік	-3328,1	-3410,2	-7573,5
2022 рік	-1467,4	-1467,4	-6118,9
Нормальний	$A1 + A2 \geq P1$	$A1 + A2 \geq P1 + P2$	$A1 + A2 \geq P1 + P2 + P3$
2020 рік	2518,6	2518,6	23,7
2021 рік	-1973,2	-2055,3	-6218,6
2022 рік	-897,8	-897,8	-5549,3
Передкризовий (критичний)	$A1 + A2 + A3 \geq P1$	$A1 + A2 + A3 \geq P1 + P2$	$A1 + A2 + A3 \geq P1 + P2 + P3$
2020 рік	5035,5	5035,5	2540,6
2021 рік	1209,2	4035,3	-3036,2
2022 рік	4587,5	4587,5	-64,0
Кризовий	$A1 + A2 + A3 \leq P1$	$A1 + A2 + A3 \leq P1 + P2$	$A1 + A2 + A3 \leq P1 + P2 + P3$
2020 рік	5035,5	5035,5	2540,6
2021 рік	1209,2	1127,1	-3036,2
2022 рік	4587,5	4587,5	-497,1

Показники ліквідності та платоспроможності ПрАТ «Калина» в 2020-2022 роках подано в таблиці (таблиця 2.10). Аналіз показників ліквідності та платоспроможності необхідний не лише для керівників підприємства, але і для інших користувачів інформації, зокрема, коефіцієнт абсолютної ліквідності – для постачальників сировини та матеріалів; коефіцієнт швидкої ліквідності – для банківських установ; коефіцієнт поточної ліквідності – для покупців та власників акцій підприємства.

Таблиця 2.10 - Показники ліквідності та платоспроможності ПрАТ «Калина» в 2020-2022 роках

Показник	Нормативне значення	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Абсолютне відхилення, 2022/2020 (+,-)
Показники ліквідності					
Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності)	1-2	3,01	1,32	2,36	-0,66
Коефіцієнт термінової (швидкої ліквідності)	0,5-1 і вище	2,02	0,42	0,74	-1,28
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2-0,35	1,38	0,03	0,57	-0,81
Коефіцієнт критичної ліквідності	0,8-1,0	1,84	1,02	1,32	-0,52
Чистий оборотний капітал, тис. грн	>0	5035,5	1127,1	4587,5	-448,00
Показники платоспроможності					
Коефіцієнт платоспроможності	0,2 - 0,3	0,46	0,02	0,24	-0,22
Коефіцієнт автономії	>0,5	0,62	0,18	0,35	-0,27
Коефіцієнт фінансового ризику	<1	0,00	0,07	0,10	0,10
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	>0,1	0,67	0,24	0,58	-0,09
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	>0	0,63	0,68	1,06	0,44

Розраховані показники ліквідності та платоспроможності ПрАТ «Калина» в 2020-2022 роках показують нестабільну динаміку. В 2021 році в порівнянні з 2022 роком вони стрімко спадають, а в 2022 році відмічаємо

стабілізацію показників та входження їх в межі нормативно-допустимих значень.

На кінець 2022 року на підприємстві сконцентровано достатньо оборотного капіталу для покриття боргових зобов'язань, однак воно залишається залежним від зовнішніх джерел фінансування. Тому фінансовим менеджерам в рамках подальшої стабілізації фінансової ситуації на підприємстві необхідно звернути увагу на формування ресурсного потенціалу, підвищення ефективності товарів, якість трудових ресурсів та ефективність їх використання задля збільшення прибутків.

До основних напрямів удосконалення управління ліквідністю та платоспроможністю ПрАТ «Калина» слід віднести покращення управління дебіторської заборгованістю, грошовими потоками та запасами.

Щодо політики управління дебіторською заборгованістю ПрАТ «Калина», то необхідно включати такі заходи:

- орієнтація на зменшення обсягів дебіторської заборгованості по кожному із покупців з метою мінімізації ризику неплатежів великими закордонними дебіторами;
- постійний моніторинг дебіторської і кредиторської заборгованості;
- розробку системи стимулів (знижок) дебіторам за умови дострокового погашення позики;
- страхування ризиків;
- оцінку ділової репутації, прибутковості, ліквідності та платоспроможності дебіторів;
- створення резерву сумнівних боргів;
- тощо.

Політика управління запасами ПрАТ «Калина» має передбачати наступні заходи:

- запровадження обґрунтованих норм запасів (з економічної точки зору);

- запровадження інноваційних технологій та модернізація устаткування для виготовлення асортименту виробів;
- підвищення питомої ваги асортименту, який має більший попит на ринку;
- розширення системи матеріально-технічного забезпечення підприємства.

Наступним рекомендованим заходом для ПрАТ «Калина» є управління грошовими потоками, який передбачає збільшення суми чистого грошового потоку, що забезпечується за допомогою:

- зниження обсягу постійних витрат та зменшення рівня змінних витрат;
- поліпшення системи заходів контролю з метою повного і вчасного стягування штрафних санкцій та дебіторської заборгованості.

Виходячи із результатів аналізу та оцінювання платоспроможності а ліквідності підприємств, вважаємо, що в рамках покращання фінансового стану підприємства можуть бути проведені такі заходи:

- подальше нарощування обсягів виробництва та реалізації товарів (за різними схемами оплати - за поставлений/відвантажений товар);
- активне стимулювання попиту на продукцію шляхом розширення реклами та підвищення її якості, проведення акцій з подарунками, ефективних виставок, презентацій тощо;
- розвиток системи дистрибуції, відкриття фірмових магазинів/кіосків, удосконалення/оновлення упаковок;
- встановлення більш гнучкої системи знижок;
- розширення асортименту продукції та її якості з орієнтацією на конкретні ринки;
- постійний пошук шляхів і можливостей виходу на нові ринки та збільшення експорту на вже існуючі;
- активне впровадження заходів підвищення продуктивності праці на підприємстві: кадрова програма розвитку працівників підприємства

спрямована на підвищення рівня кваліфікації її працівників потребам виробництва;

- постійний пошук резервів зменшення витрати на виробництво (реалізацію) продукції (тобто її собівартість) без суттєвого зниження якості продукції;

- впровадження ефективних заходів, що спрямовані на вдосконалення системи розрахунків підприємства з метою скорочення дебіторської і кредиторської заборгованості;

- зменшення (до повної відмови) обсягів відвантаження готової продукції неплатоспроможним контрагентам;

- реалізацію непрофільних активів (застарілих та непотрібних товарно-матеріальних цінностей);

- постійний контроль за використанням наявного економічного і кадрового потенціалу (із максимальною його віддачею);

- гнучка цінова політика, вибудовані договірні відносини із постачальниками та покупцями;

- ефективне розпорядження отриманим прибутком (з точки зору оптимізації його ефекту).

Висновки

В кваліфікаційній роботі проведено дослідження ліквідності та платоспроможності підприємства, його сутності, особливостей визначення та аналізу досягнутого рівня за матеріалами ПрАТ «Калина».

Проведене в роботі дослідження показало, що «ліквідність» і «платоспроможність» є досить взаємопов'язаними, і разом з тим різними за змістом поняттями. Аналіз літературних джерел показав, що в них немає єдиного підходу до трактування сутності даних понять, який би окреслив економічну сутність даних категорій.

Узагальнюючи вищезазначене, вважаємо, що «ліквідність» - це спроможність підприємства перетворювати активи в гроші для покриття всіх необхідних платежів у міру їх настання. Ознакою ліквідності є перевищення оборотних активів підприємствам над його короткостроковими зобов'язаннями, тобто наявність на підприємстві чистого робочого капіталу (власного оборотного капіталу). Чим більшим є це перевищення, тим сприятливішим є фінансовий стан підприємства. «Платоспроможність» - це здатність підприємства у повному обсязі і в визначений термін розраховуватися за зобов'язаннями, забезпечувати безперервну його фінансово-господарську діяльність. Ознаками платоспроможності підприємства є: наявність готівкових і безготівкових коштів, а також відсутність простроченої кредиторської заборгованості.

Базовими внутрішніми чинниками, які впливають на ліквідність та платоспроможність підприємства є склад і структура його фінансових ресурсів. Найбільш фінансово стійким є підприємство, яке має достатній обсяг власних фінансових ресурсів, зокрема, прибутку.

До зовнішніх чинників впливу на ліквідність і платоспроможність підприємства відносяться економічні умови країни, географія локації підприємства, платоспроможність його потенційних споживачів, доступність

і рівень розвитку технологій, що використовує підприємство, монетарна і фінансова політика, діюча нормативно-правова база, державний контроль щодо діяльності підприємства. Діяльність менеджменту підприємства має бути направлена на збереження поточних позицій підприємства, розробку напрямів оптимізації виробництва (виконання робіт, надання послуг), сприяння рівнів ліквідності і платоспроможності, забезпечення попередження та мінімізацію ризиків, особливо ризику банкрутства.

Запропоновані в роботі методичні підходи до оцінки платоспроможності та ліквідності підприємства дозволяють комплексно оцінювати її рівень, виявляти найбільш вузькі місця його роботи та обґрунтовувати управлінські рішення щодо формування необхідного майбутнього рівня платоспроможності.

Проведений аналіз діяльності підприємств легкої промисловості України та КВЕДу 14 «Виробництво одягу» в 2019-2021 роках слід відмітити, що попри виклики та загрози підприємства легкої промисловості забезпечують прибуткову діяльність, переорієнтовуються на нові напрями діяльності та підтримують економіку України. Попри скорочення їх кількості, підприємства нарощують свою ресурсну базу. Розраховані показники ліквідності свідчать про те, що баланс підприємств КВЕДу 14 «Виробництво одягу» в 2019-2021 роках є неліквідним. Підприємства не здатні покривати короткострокові боргові зобов'язання наявними в них короткостроковими фінансовими вкладеннями. Погасити поточні (короткострокові, до одного року) зобов'язання підприємства мають можливість лише за рахунок поточних (оборотних) активів, зокрема поточних зобов'язань під час виникнення критичної ситуації. Для підприємств даного сектору характерним є зниження рівня автономії та підвищення рівня фінансового ризику діяльності (фінансового левериджу) в досліджуваному періоді.

Основним видом діяльності ПрАТ «Калина» є 14.14 Виробництво спіднього одягу. Підприємство займається і іншими видами діяльності, а саме: 14.13 Виробництво іншого верхнього одягу; 46.42 Оптова торгівля

одягом і взуттям; 47.71 Роздрібна торгівля одягом у спеціалізованих магазинах. Діяльність ПрАТ «Калина» направлена на пошиття одягу із давальницької сировини. Основними видами продукції є блуза жіноча та сорочка чоловіча.

Розраховані в роботі показники ліквідності та платоспроможності ПрАТ «Калина» в 2020-2022 роках показують нестабільну їх динаміку. В 2021 році в порівнянні з 2020 роком вони стрімко спадають, а в 2022 році відмічаємо стабілізацію показників та входження їх в межі нормативно-допустимих значень. На кінець 2022 року на підприємстві сконцентровано достатньо оборотного капіталу для покриття боргових зобов'язань, однак воно залишається залежним від зовнішніх джерел фінансування. В 2020 році фіксуємо передкризовий стан, а в 2021 та 2022 роках – кризовий. Хоча за рахунок досягнення позитивного фінансового результату у 2022 році стан кризи слабшає і підприємство наближається до передкризової фінансової ситуації. Тому фінансовим менеджерам в рамках подальшої стабілізації фінансової ситуації на підприємстві необхідно звернути увагу на формування ресурсного потенціалу, підвищення ефективності товарів, якості трудових ресурсів та ефективність їх використання задля збільшення прибутків.

До основних напрямів удосконалення управління ліквідністю та платоспроможністю ПрАТ «Калина» слід віднести покращення управління дебіторської заборгованістю, грошовими потоками та запасами.

Список використаних джерел

1. Бондарук Т. Г. Діагностика фінансового стану та інвестиційної привабливості підприємства в системі фінансового менеджменту / Т. Г. Бондарук, І. В. Заїчко, І. С. Бондарук // Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту: зб. наук. пр. - 2022. - № 1-2. - С.62-75. (дата звернення: 04.05.2023)
2. Вовк В. Ліквідність та платоспроможність: економічна суть та експертна оцінка/ В. Вовк, О. Бугай // Галицький економічний вісник. - 2011. - №3. - С. 169-173. (дата звернення: 30.04.2023)
3. Давиденко Н. М. Ліквідність та платоспроможність як показники ефективності фінансового менеджменту підприємства / Н. М. Давиденко // Актуальні проблеми економіки. - 2005. - № 2. - С. 36 - 41. (дата звернення: 28.04.2023)
4. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. Офіційний сайт. - Режим доступу: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 15.05.2023).
5. Котляр М. Аналіз ліквідності як важливий етап оцінки фінансової стійкості підприємства / М. Котляр // Вісник ТНЕУ. - 2018. - №4. - С. 124. (дата звернення: 24.04.2023)
6. Люта О. В. Теоретичні засади управління ліквідністю та платоспроможністю підприємств / О. В. Люта, Н. Г. Пігуль, К. Глядько // Вісник СумДУ. Серія «Економіка». – 2019. - № 4. – С. 14-23. (дата звернення: 15.05.2023)
7. Мельник Т. А. Методи визначення платоспроможності підприємства / Т. А. Мельник // Наукові записки. – 2017. - Вип.21. – С. 3-15.
8. Нікольчук Ю.М. Архітектура механізму управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства / Ю. М. Нікольчук, О. О. Лопатовська,

К. В. Пономарьова // Трансформаційна економіка. - 2023. - № 2 (02). - С. 38-44. (дата звернення: 10.06.2023)

9. Отенко І. П. О-82 Фінансовий аналіз : навчальний посібник / І. П. Отенко, Г. Ф. Азаренков, Г. А. Іващенко. – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 156 с.

10. Подольська В. О. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник / В. О. Подольська, О. В. Яріш. – К.: Центр навчальної літератури, 2017. – 488с.

11. ПрАТ «Калина» [Електронний ресурс]. Офіційний сайт. - Режим доступу: <https://vkursi.pro/card/prat-kalyna-30807785> (дата звернення: 01.06.2023)

12. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навчальний посібник / Г. В. Савицька. - 2-ге вид., випр. і доп. - К.: Знання, 2015. - 662 с.

13. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз: Навчальний посібник / Н.В. Тарасенко - К.: Центр учбової літератури, 2017. - 528 с.

14. Фінанси підприємств: навч. посібник / за ред. Г. Я. Аніловської, І. Б. Висоцької. - Львів: ЛьвДУВС, 2018. - 440 с.

15. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник / М. Р. Лучко, С. М. Жукевич, А. І. Фаріон. - Тернопіль:, ТНЕУ, - 2016 - 304 с.

16. Фінансовий аналіз діяльності підприємства. Тексти лекцій для студентів спеціальності 051 «Економіка» за освітньою програмою «Економіка підприємства» денної форми навчання / Укладачі: Самко О.О. - Чернігів: ЧНТУ, 2020. - 112 с.

17. Фінансовий менеджмент: Навчальний посібник / за ред. проф. Г. Г. Кірейцева. – Київ : ЦУЛ, 2002. – 496с.

18. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз : [навч. посіб.] / Ю.С. ЦалЦалко, Ю.Ю. Мороз, О.Г. Денисюк. – Житомир, 2012. – 609 с.

19. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз : [навч. посіб.] / О.О. Шеремет. – К., 2003. – 196 с.

20. Школьник І. О. Фінансовий аналіз : навчальний посібник. / І. О. Школьник, І. М. Боярко, О. В. Дейнека та ін. / за заг. редакцією І. О. Школьник. – К. : «Центр учбової літератури», 2016. – 368 с.

21. Chaliuk Y.O., Dovhanyk N.M. Social partnership of Ukraine with the EU within the European regions and cross-border clusters. Науковий вісник Полісся. - 2018. - № 4 (16). - С. 33–38. (дата звернення: 30.05.2023)

ДОДАТКИ